

Informele schulden

Een tweezijdige medaille

Wat zijn informele schulden?

Informele schulden ontstaan wanneer mensen geld lenen in hun sociale netwerk, zoals bij familie, vrienden, of kennissen. Dit is een veelvoorkomende, maar vaak onzichtbare vorm van schulden.

Belangrijke inzichten

1. Informele schulden komen regelmatig voor.

2. Ze kunnen iedereen overkomen en hebben uiteenlopende redenen

(o.a. culturele gewoonten, financiële nood en de hoge drempels en wantrouwen jegens formele hulp).

3. Hulpverleners signaleren het als een groeiend probleem.

4. Het is een tweezijdige medaille. Ze symboliseren de kracht van de gemeenschap en het is een antwoord op de norm die het participatiebeleid stelt. Ze hebben echter ook een schaduwzijde.

5. Informele schulden hebben enorme impact op het leven van inwoners/familie: er is sprake van schaamte/taboe.

6. Ze zijn verweven met formele schulden. Ze versterken elkaar en het gaat vaak om complexe schuldensituaties.

7. Informele schulden raken bestaanszekerheid in brede zin: veiligheid, gezondheid, criminaliteit, huisvesting, en maatschappelijke participatie.

8. Ze zijn een blinde vlek voor hulpverleners.

9. Onze samenleving/systeem biedt geen handelingsperspectief.

10. We kunnen onze ogen niet sluiten voor de problematiek van informele schulden.

Lees het onderzoek '[Informele schulden: een tweezijdige medaille](#)'

'Ik heb daar bijvoorbeeld geld geleend van familie en ik schaam me gewoon om af en toe een keer een drankje te doen of een keer naar de McDonalds te gaan met mijn kind. Omdat ik dan denk dat zij denken: Hè? Naar de McDonalds kan je wel maar mijn geld terugbetalen niet?'

'Informeel is prachtig en supersterk en heel erg vanuit wederzijds vertrouwen, maar informeel is ook super kwetsbaar. Het is erg afhankelijk van de relatie en hoe die relatie zich vormt, en kan dus alle kanten opgaan omdat er heel vaak geen contract aan ten grondslag ligt.'

Aanbevelingen

voor een effectieve aanpak

Kennis, bewustwording en educatie voor inwoners, professionals, vrijwilligers en hulpverleners.

Integreer informele schulden in bestaansonzekerheid.

Zet in op een **cultuursensitieve** aanpak.

Handreiking
cultuursensitieve
schuldhulpverlening

Beschikbaar vanaf
mei 2025

Zorg voor laagdrempelige en **toegankelijke formele hulp**, ook voor inwoners met (nog geen) informele schulden.

Versterk de **samenwerking** tussen formele en informele organisaties.

Zet in op (preventieve) **ondersteuning** bij informele schulden.

Investeer in diepgaand kwalitatief en kwantitatief **onderzoek**.

Laat ervaringsdeskundigen/
sleutelpersonen **meedenken**
in het vinden van oplossingen.

Cultuursensitieve aanpak

1. Begrijp de leefwereld van inwoners en de wereld achter informele schulden.

2. Informele schulden kunnen emotioneel zwaarder wegen dan formele schulden en vragen om een sensitieve bejegening met oog voor de achtergrond en hulpvraag van de inwoner.

3. Heb oog voor de gevoeligheid rondom informele schulden en de sociale relaties.

4. Benut de kracht van informele organisaties.

5. Werk met (sleutelpersonen binnen) gemeenschappen.

Benut de kracht van rolmodellen/sleutelfiguren zoals energiecoaches (die achter de voordeur komen), imams (die de gemeenschap goed kennen) of jongerenwerkers die contact hebben met jongeren. Laat ze informele schulden bespreekbaar maken.

6. Investeer in meertaligheid en/of de inzet van tolken/tolkentelefoon.

Bewustwording en beeldvorming

over geld lenen en informele schulden

- **Maak inwoners duidelijk** dat geld (uit)lenen bij vrienden, familie of kennissen ook risico's met zich mee kunnen brengen en dat informele schulden ook schulden zijn. Dit kan bijvoorbeeld in het COA, tijdens de inburgering (in de trainingen en groepslessen) of tijdens een intake gesprek bij een hulpverlener.
- **Bied voorlichting over informele schulden**, bijvoorbeeld in buurthuizen, moskeeën of vrouwenavonden waarbij de gemeenschap zelf betrokken wordt. Sluit hierbij aan bij bestaande voorlichtingsbijeenkomsten, bijvoorbeeld die van Stichting Ocan, Inspraakorgaan Turken in Nederland en Alliantie Vrijwillige Schuldhulp.
- **Integreer het thema** informele schulden in bestaande lesprogramma's (zoals Eurowijzer, MoneyStart, MoneyWays), cursussen (zoals Omgaan met Geld) of tools (zoals de Geldplannen van het Nibud, bijvoorbeeld het Geldplan voor statushouders).

- **Deel verhalen van inwoners** met informele schulden. Laat ervaringsdeskundigen hun verhaal vertellen.
- **Organiseer bijeenkomsten** waar inwoners over informele schulden kunnen praten waar niet direct wordt gezegd dat het over informele schulden gaat, maar waar men gezamenlijk kan komen om kennis te maken en waar ook eten & drinken wordt aangeboden.
- **Zet in op een campagne** vanuit de overheid of gemeente over informele schulden “Een informele schuld is ook een schuld” of “Informeel geld (uit)lenen? Denk eerst goed na, voorkom problemen later.”

(Preventieve) ondersteuning

1. Wijs inwoners op het belang van duidelijke afspraken maken en het vastleggen ervan: welk bedrag is geleend, bij wie en onder welke voorwaarden.

2. Investeer in het signaleren en bespreekbaar maken van informele schulden. Dit kan bijvoorbeeld door de ontwikkeling van een signalenkaart. Ook binnen vroegsignalering kunnen informele schulden laagdrempelig mee worden genomen.

3. Bied praktische tools en begeleiding voor het ondersteunen bij informele schulden. Hulpverleners kunnen gebruikmaken van het [Nibud formulier](#).

4. Zoek naar maatwerkoplossingen die rekening houden met de persoonlijke situatie van de schuldenaar. Nodig bijvoorbeeld informele schuldeisers uit om met elkaar een bemiddelend gesprek aan te gaan.

5. Maak informele schulden onderdeel van sociale incasso.

Er zijn mooie voorbeelden waarin het schuldhulpverleners is gelukt om schuldeisers de formele schulden even te laten ‘bevriezen’ waardoor inwoners eerst hun informele schulden kunnen aflossen.

6. Zoek naar creatieve manieren.

Voedselbanken kunnen bijvoorbeeld in de normering ruimte maken voor het opnemen van informele schulden en gemeenten die als onderdeel van een subsidie geld kunnen krijgen om informele schulden af te lossen.

7. Fondsen moeten oog hebben voor onzichtbare en niet tastbare schulden zoals informele schulden, omdat ze zo onlosmakelijk zijn verbonden met formele schulden.

8. Besteed specifiek aandacht aan triggers uit het systeem die informele schulden in de hand kunnen werken, bijvoorbeeld het inrichtingskrediet of het te lage bestaansminimum.

*‘Het meenemen van een informele schuld in een schuldregeling tegen een lager percentage is veelal voor de geldlener als gelduitlener (informele schuldeiser) niet de juiste weg en vaak ook niet voor de formele schuldeisers. De kracht van oplossingen zit vooral in **preventie en ondersteuning**: informeel geld (uit)lenen is een onderdeel van het alledaagse leven van inwoners.’*

Dr. Marjolein Odekerken
Senior onderzoeker

06-11211312

modekerken@verwey-jonker.nl